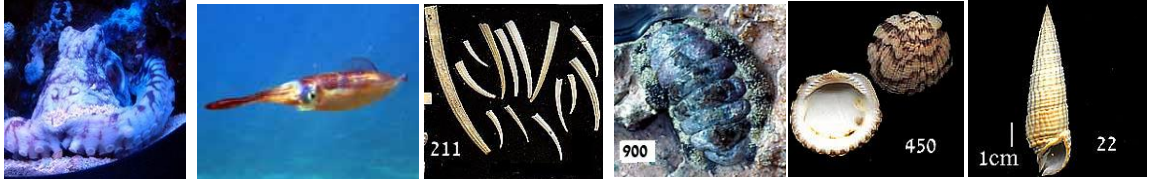

שמה של **מערכת הרכיכות** (Mollusca) מטעה, כי רוב המגע שלנו עם רכיכות הוא באמצעות אברים קשיחים - קונכיות. ראו בתמונות הזעירות מימין לשמאל: (1) **חלזונות** (Gastropoda) שהם המחלקה הגדולה במערכת הרכיכות יש לרוב קונכיה מפותלת, שהגוף של הרכיכה שהוא הרך - אינו מכיל עצמות וחלקי שלד - מתכנס לתוכה. (2) המחלקה השנייה הן **הצדפות** (Bivalvia) שלהן קונכיה דו-קשוותית שבה הקשוות לפעמים כמעט זהות, ולפעמים שונות זו מזו. מחלקות אחרות הן (3) **הכיטונאים** (Amphineura) שלה מעט נציגים לרובם קונכיה העשויה משמונה לוחיות רעופות. (4) שיניים או **שנהביות** (Scaphopoda) שלהן קונכיה דמוית חט של פיל. (5-6) הם ה**ראש-רגליים** - הדיונונים והתמנונים - לראשונים יש שלד קשה או/ו גמיש והוא פנימי ולאחרונים - התמנונים, להם אין שלד כלל. קבוצה יוצאת דופן הם ה**חשופיות** - או חניניות, והן חלזונות שניוונו ואף איבדו את הקונכיה, והגנתם מסתמכת בעיקר על רעילות גופם, וצבעי הרתעה. אורחות חייהם מעניינים מאד, והקורא מוזמן לקרוא עליהם בספרים הנזכרים במקורות (להלן)

כמו בקבוצות האחרות, פיתחנו גלריה של צילומים, בעיקר של קונכיות, שהן המאפיין הבולט ביותר של הרכיכות בעלות הקונכיה, וכן נציגים אופייניים מהקבוצות האחרות. גם כאן, כל תצלום בגלריה מהווה קישור לבני משפחתו והמקורבים לו במיון הטקסונומי. באתר הם מתחלקים ל- 18 דפים-לוחות מצולמים הערוכים בסדר המיון (טקסונומי) כתונות-ים << חלזונות >> חשופיות >> שנהביות >> צדפות >> דיונונים >> תמנונים. בכל דף-לוח מופיעים בראש העמוד המשפחות המוצגות בו ובגוף הלוחות מפורטים המינים בצירוף מעט פרטים לצורך הזיהוי.

באתר שלנו נכללים כ- 800 מינים שנאספו חלקן כאוסף קונכיות (מספר המין באוסף מופיע על הצילום בדף), וחלקם כצילומים של מינים רכים כחשופיות ודיונונים ותמנוניים.

כל צילום מהווה תיעוד והוכחה לנוכחות אותה רכיכה במפרץ אילת. לצערנו, קבוצה זו של בעלי חיים ימיים סובלת מפגיעה, הן בשל זיהום והן בשל איסוף יתר, שפוגע בעיקר במינים הנדירים יותר, ואחת ממטרות התיעוד - להכיר את המינים החיים בצפון ים סוף - ממחישה בתוצאותיהם את העובדה שמינים רבים נעלמו מחופינו, כתוצאה מזיהומים, איסוף משחית, והרס של בתי הגידול. אין בפסקה זו לקבוע כי חלק - מיעוט או רוב הקבוצה הזאת - נכחד, אלא כי בית הגידול ההולך ומצטמצם איננו מתאים לחלק מהמינים שניתן למצאם בחופים אחרים.

הדפים ערוכים בסדר מיוני, מציטונים וחלזונות (החשופיות מופיעות בגליונות 9-12 ולהם שער וגלריה נפרדים) ועוברים לצדפות וראש-רגליים, המעבר בין הדפים הוא באמצעות חצים כגון אלה:

אני רוצה לנצל הזדמנות זו ולאזכר את מוריי שהנחילו לי את התשוקה להעביר לכתב את הידע שצברתי מתצפיות ואיסופים: ראש וראשון בהם פרופ' אל. ברש, מומחה לרכיכות שספריו ופרסומיו הרבים קידמו את ידע החי התת-ימי, של הים התיכון וים-סוף. שני ולא אחרון הוא מורי פרופ' לב פישלזון, שהיה הראשון שפרש את התעניינותו על כל קבוצות החי, לכדי הצטרפם למערכת אקולוגית. מאמריו משנת 1970 ואילך היו תיעוד חלוצי, ראשון במינו של חסרי חוליות ממפרץ אילת, אני גאה להיות תלמידו ומקווה שהמדריך הזה מהווה תוספת ראויה, ברמה הפופולרית, לפרסומיו אלה.

[Fishelson, L., 1970. Littoral fauna of the Red Sea: the population of non-scleractinian anthozoans of shallow waters of the Red Sea. Mar. Biol. 6:2: 106-116.](#)

[Fishelson, L., 1971. Ecology and distribution of the benthic fauna in the shallow waters of the Red Sea. Marine Biology. 10/2: 113-133.](#)

מקורות: מידע על רכיכות מפרץ אילת תמצאו בספרים הבאים:

1. אנציקלופדיה "החי והצומח של ארץ ישראל", כרך 4 בעריכת ל. פישלזון וע. אלון 1984
2. הדר, י. רכיכות הים של ארץ ישראל - אורחות חיים. הוצאת אלון ספר 323 עמ' 2011
3. דפני, י. מפרץ אילת מים סוף ועד סופו הוצאת צ'ריקובר 415 עמ' 2000

כמו אחרים, עשרות מיני רכיכות עברו לים התיכון בהגירה הלספסיאנית (Lessepsian migration). אתר המפרט את המינים שנרשמו כפולשים בחופי הים התיכון הוא האתר הבא (מומלץ) . [מהגרים לספסיים מים סוף לים התיכון](#)